

Эр Устунин пролетарлары бириклегер!

БАТРАКТАР-ЛА МАЛ КҮДҮҮЧИЛЕРДИН

ИЖИН КОРЫЫР КЕРЕГИНДЕ
ЧЫГАРГАН ЗАКОНДОРДЫН

ЈУУНТЫ-БИЧИГИ

(Сборник законоположений о защите праз батраков, пастухов и подпасков).

Ойрот Областын Совет-Комитеди чыгарган,
1929 жыл.

Ойрот.

2-452

Г.П.Б-ка обяв.

Днгр. 1980 №

Акт № У-123

Батрактардын учун туружар кэрэ гиндэ Ойрот Областын Совет-баш кару кэрэгин бүдүрэр Комитеттин чыгарган жакаару-бичиги.

Ойрот Областын Аймактардын Башкару Комитеттери лэ журтсоветтердин ончо зына,

Батрактардын жадыжын жарандыар, кэрэги н дэ, батрактардын правазы учун туржар кэрэгине Областын төмөн турган(кичү) организациялар, онон жаан-да (орто) организациялар иш-кэрэк бүдүрэри уйан, тутакту болып турганы Областын Башкару Комитединэ јарт болып билдирэт. Аймакардын Башкару Комитеттеринин кажы-зында-да "јөпчилэш Комиссиялардын, кэрэк бүдү рип турганы билдирбэй јат. Аймактарда „јөп-чилэш комиссиялар“ бар дэл, бу комиссиялардын бүдүрип турар иш-кэрэги мундый дэл, батрактар-дын кезиги-лэ билер, кэзеги дезэ укан-да јок. „Батрактардын ижи кэрэги учун профсоюзтар туружар учурлу, совет-учреждениелердин ондо кэрэги јок“—дэл айдар совет-учреждениелэр дин ижинэ турган улустаң көп кижн бар.

Мундый сөстөрине шылтанып, советтердин ижинэ турган улус батрактардын учун туружар кэрэгиндэ ишти профсоюзтардын мойны на са-лып, бойлоры актангылап турадылар. Мунаң улам Областа иштэп турган батрактардын канча крэ-зи бар болып турганын бис билбэй, батрактар-дын тоозын алып турар кэрэги јакшы бүтпэй јат. Јуртсовет бойынын јуртында канча кижн јал.

Инв. № 1298³

га жүргээин билбэй турат, батрак ла оны жалдап иштэдип турган кижн экү эптү жөптү јатканба, батрак жалдап иштэдип турган кижн батрагын јимэктэбэй, јакшы тудып турган-ба, оны билбэйт. Мунын ончозын билбэй, јуртсовсеттэр лэ Аймактын Башкару Комитеттэри батрактардын јадыжын јарандырап аайын таппай турат, батрактар канайда иштэп турганын јарттап албай турат мунын түбиндэ батрактар байлардын колына кирип, јимэктэдип жүрэдилэр. Бу кэрэк мунап ары мундый тутакту болып турарга јарабас, анын тутактарын јок эдип салар кэрэк.

Батрактардын ижи-керегинин күчин корып турары, батрактардын правазы учун туружары советтэрднн учурлу јаан ижи кэрэги болып турган дэп, советтер качанда ундубас кэрэк. Бойнын башкарып турган јуртында байларга јимэктэдип шыралап жүргэн бытрактар бар болганын билбэй турган советти коомой дэп айдаргајолду — андый советти байларга күүнзэп турган, андый совет байлардын батрактарды јимэктэп турганын билбей, кэрэктэбэй, батрактарды байлардын колына салып јат, батракты байдын кулы болорына јэттирип јат.

Кижинин ижи-күчи кэрэгиндэ чыгарган закондорды совет кэрэгинэ турган улус билип јадар болзо бу, закондорды јурт улуска аайлап айдып, јарттап ижи-күчин корыыр кэрэк аайлу башту болып чэк јакшы бүдип турар эди.

Удурымга, бачым ишкэ болыш болзын дэп, кижн жалдап иштэлэр кэрэгиндэ кандый закон бар, ол законды кандый мал-аш иштү өрөкө айлыга кэлиштирип турарын јуртсовет билэр кэрэк. Мундый законнын шылтагында дэрэмнэ-јурттын кулак-байлары кижн жалдап иштэдип, јимэктэп турбазын дэп, ајаарып көрип турар кэрэк.

Крестьян улустың мал-аш ижинэ кижиге жалдап иштэдэтэн кэрэгиндэ бистиге Төс башкару-быстың удурымга чыгарган эжизи бар.

Бу удурымга чыгарган эжи, ойин өткирбэй,

бачым-ла бүдүрип салар кэрэктү ишкэ кижиге жалдап, өскөзиндэ өрөкө-айылдыг бойының-ла билэзи иштэп турар мал-аш иштү улусты учурлап бэрип, мундый мал-аш ишти бачым бүдүрип саларга ойлү-ойиндэ кижиге жалдап турарын кэмжок эткэн Мал-аштың ижинэ ойлү-ойиндэ кижиге жалдап иштэдэр кэрэгиндэ жазаган эжээ шылтанып, кулак-байлар-да бойлорының мал-аш ижинэ кижиге жалдап турарынан айабас. Оның учун Жака-журт Сибирдин Башкару Комитеди Сибирдин жэри-журтының Ойрот Областың Башкару Комитеди областың жэри-журтының ишкэрэк эдэрининг бүдүүн башка көрип, мал-аш ижилэ жаткан кэзик улусты (байларды) байагы, удурымга жазаган эжээ кирбэс эдип салган. Бу эжээ кандый мал аш иштү улус кирбэс дэп, Областың башкару Комитедининг 1929 жылда Априлдинг 25-чи күниндэ чыгарган постановлениеезиндэ учурлап салган (постановление бу бичиктэ бар), мундый улуска СССР-ның Төс Комитеди лэ Албаты Комиссарлардыг Соведи 1929 жылда Февралдыг 20-чи күниндэ чыккан законды-да кандый мал-аш иштү улуска кэлиштирип турарын јарттап алып, ајаарынып эдэр кэрэк. Бу кэрэктиң ижин бүдүрэриндэ эки башка јастыгып турары бар болор, түбиндэ экилэзинен коомой болор. Учурал болып, кижининг кулак-бай болгоны јартталбай калар. Мундый кулак-бай бойының јимэкчи болгонын јажытту эдэрин күјүрэнип, удурымга жазаган эжээ шылтанып мал аш ижинэ кижиге жалдап, јимэктэп турар. База бирүүзиндэ кэрэкти јакшы шүүбэй, ајыктанбай бүдүрип турар Аймактыг Башкару Комитеттер лэ јуртсоветтер

орто-күчтү мал-ашту кижини јакшы јарттап ал-
бай, кулак-байга бодоп салгажын, орто-күчтүлө-
рдиг күүнни јандырып, ачындырып салар.

Мунын учун Аймактын башкару Комитет-
тэри лэ јуртсовсттэр бу иш кэрэкти сүрээн ајык-
танып, ајаарынып бүдүрип турар керек. Аймак-
тын башкару Комитетэри бу иш кэрэкти јуртсо-
веттэргэ јарттап, башкарып бэрэрин кичээр кэрэк,
батрактардын ижи кэрэгин јурт улустын шүүл-
тэзинэ салар кэрэк, јурт улуска (сүмэ-јөп айт-
тырып турарын кичээр кэрэк, күниг иш-кэрэ-
гиндэ јэри-јэриндэ иштэп турган мал-аш агаш
ишке бириккэн улустын профсоюзынын органи-
зациялары ла тилдэжип турар кэрэк.

**Договор-бичик Јокко Јалга Іүргэн бир-дэ бат-
рак јок болзын, бир дэ кулак бай Јажынып
отырып калбазын, орто-күчтү кижини Јимэн-
чи байга бодоп, бир-дэ Јастынканы Јок бол-
зын**—дэгэн эрмэкти Аймак-Комитеттэр лэ јурт
советтэр учурлу јаан сөс эдип салып, оны унду-
бай јүрзин.

Областыг башк. Ком. Председатели *Алагузов.*

Секрет-катчыз. орд. *Сары-Сэн*

Областыг Башкару Комитет-
тин Президиумы 1929 јылда апрел-
дын 25-чи күниндэ јөптөп салган.
(прот. 4 №, 3 §).

**Ойрот Областыг Совет-башкару кэрэгин
бүдүрэр Комиттинг ШҮҮЛТЭ-ЈӨБИ.**

(постановлениезы).

1929 јыл. Апр, 25 күн.

РСФСР-нын Албаты Комиссарлардын Сове-
ди 1925 Июннын 24-чи күниндэ јазаган Instruc-
циязынын 1-кы ст. (Закон. јуунт 54 № 1925 ј.

411 ст.) аайынча Ойрот областың Башкару Комитеди мундый **шүүлтэ-јөп тургусты:**

1. Крестьян улустың мал-аш ижинэ, бачым-үстүнэ кэрэк болып, кижі јалдаар кэрэгиндэ бүдүрип, СССР-ның Комиссарлардын Соеди 1925 жылда Априлдин 18-чи күниндэ јөптөп салган эжини Ойрот Автоном областың јэри-јуртында кэстирип алган, эмээ арэндкэ алган јэриндэ, мал-аш ижин бачым-үстүнэ өйлү-өйиндэ кижі јалдап турар, өскөзіндэ бойының-ла билэзи-лэ иштэп бүдүрэр өрөкө-айылга кэлиштирип турар

2. Бу постановлениениң 1-кы статьязында айдылган удурымга эткэн эжиниң учырына мал-ажы көп, кулак-бай болгоны јарталган улуска кэлиштирип турар учуры јок. Кулак-байлардын мал-аш ижинэ кижі (батрак) јалдап јүргүзэринэ СССР-ның Төс-Башкаруузы ла Албаты Комиссардын Соединиң 1929 жылда Февралдын 20 күн. Өскөртип, кожыктап салган иш-күчиниң Закондордын јуунтызын кэлиштирип турар,

Чын кулак-байлардын мал-аш ижи мундый:

а) 1928-29 жылда мал аштын налогын саларда, М-аш налогтын эжизиниң 28-чи ст. аайынча, бай улуска эжилү налог төлөп турар эткэн улустың ончозы;

б) өрөкө айылдын билэлэри бойларының айлы-јуртында-да, өскө-дэ јэрдэ јаткан бололо, бу өрөкө-айылдын ижи-кэрэгинэн срағай айрылбаган болып, бойлары-ба, кижі ажыра-да болзын, нэмэ садып алып (онызын садып), өткүриштирип, садыжып, барышту эдип, улуска акча (өскө-дэ нэмэ) бэрип турган болзо, бу өрөкө-айыл мал-аш ижин, өскө-дэ кандый-ла ижин, сондо иштэдиң алар дэп, акча, аш, мал, машына бэрип, јаантайын јоктуларды, орто күчтүлэрди јимэктэп турган болзо,

в) мал-аш ижинэ өскө-дэ ишкэ качан-да болзо (узаак срокту, кандый бир аай иш эдэр

өйиндэ, удурымга) улус јалдап иштэдип турган болзо.

Јэ—1) мал-аш ижи-лэ јаткан крестьян кижн бойы ижинэ турып болбос тужында—оору јоболго таптырза, Кызыл чэрү кэрэгиндэ алдыртса, јон иш-кэрэгинэ туттырза, оо түнэй өскө-дэ кэрэктэн улам ижинэн айрылгадый болзо, ижинэ кижы јалдаарына, 2) мал-аш ижи лэ јаткан крестьян кижн јайгыда, өлөн эдэр, аш кэзип јуундар өйиндэ бир-бэ, эки-бэ кижини 30 конокко јэтрэ јалдап иштэдэринэ бу постановлениениң „в“ бөлүнтизиндэ айдылганын кэлиштирип турар учуры јок.

г) өрөкө-айылда тээрмэн, сарју согор машына, көчөө јараар эдип кандый-кандый аш актаар машына, күдэли, кэндир, түк тараар машына, тэрэ дүптап, илэп эдэр завод, кирпич эдэр, чэрэт өртөөр, дөгөт, сагыс кайылтар завод, маала-ажын, јэр-јиилэгин, агаш-јэмин кургадар завод, кийис-өцүк базар, свечи эдэр завод, суу кэчэр паром, нэмэ табар дэп өскө-дэ иштү боллоло, бу иштин кажызына-да јалду кижиниң күчин салып турган болзо, салкынның, суудын, суу-буузынын (пар), өскө-дэ нэмэниң күчин-лэ иштэдэр машыналар, трактор, аттын-да күчин салып, иштэдэр машыналар бар болзо (мундый өрөкө-айыл байларга эжилэгэн налогты төлөп-тэ турган болзо, төлөбөй-дэ турган болзо—түнэй) бү јурт кулак-байга кэлижэр;

д) салкынга-ба, сууга-ба эбиртэр эки ташту тээрмэндү өрөкө-айыл, байларга эжилэгэн налогты төлөп-тэ, төлөбөй дэ турган болзын, тээрмэнниң ижинэ кижн јалдап-та, јалдабай-да турган болзын;

е) јас, јай, күс, кыш—олордын бир-бирүүзинэ, эмэзэ јаантайын саду кэрэгинэ, өскө кандый кэрэктэ јараар јазалду тура, алмар, оо-да түнэй нэмэ јалга бирип турган өрөкө-айыл;

ж) астам-кирэлтэ алар дэп, мал-аш иштиг жаан машыналары-ла (аш кэээр, ашты кээзип буулап турар, аш согор машыналары ла) жаантайын улустын ижин иштэп турар кижиг (машиналары-ла иштэгэндэ, машынанын ээзи бойы да иштэп турзын, жалду кижиг-дэ иштэтсин, кажызы да јок, жагыс машыназы-да иштэп турган болзын—түнгэй);

з) аң аңдап турары, балык тудары жаан иш болып турган райондо аңчы улустын балыкчы, улустын тапканы ажра астам алып турар өрөкө-айыл (аңчылардан түк-нэмэ, балыкчылардан балык алып, оны барыштап садып, бойы аңдап, балыктап турарында кожо жалду кижиг алып јүрэр, соондо аңчылардын, балыкчылардын тапканын алар болып, ологго төлүгэ акча-бэрип, азык түлүк бэрип турар өрөкө-айыл);

и) јорык јүргэн улус тартып, кош тартып туратан өрөкө айыл, бу ижинэ дэ айылдагы-да ижинэ кижиг жалдап алып јүрэтэн болзо;

к) бойынын сепараторы-ла өскө улустын сүдинин каймагын айрып бэрип, онын јалы учун акча эмэээ сүүт алып турар өрөкө айыл,

л) госуларствонын, кооператив организацияларынын, кандый бир кижинин-дэ болзын үүр малын айдап барар дэп, кабырар дэп, бойынын јөөжөзи-лэ карууна турар болып, јалданып јүрэр өрөкө-айыл бу ижинэ кижиг жалдап алып турар болзо;

м) садуга чыгарар нэмэ иштэп бүдүрип турган улуска эжилэгэн налог (промналог) төлөп турган өрөкө-айыл;

н) өрөкө-айылдын билэзи бойынын айлы-јуртында, эмэээ өскө-дэ јэрдэ јадып, айлы-јуртынын ижи-кэрэгинэн срагай айрылбаган болып, кандый бир садуга, эмэээ садуга чыгарар нэмэ иштэп турар кэрэккэ акказы-ла ижи-лэ кирижип, үлүүн алыжып, орток-ээзи болып турган болзо;

о) тэрэ-тэрс, түк, өскө-дэ нэмэ садыш алып, оны кижинин тудынарына, эдинэринэ јеттирип, эмэээ фабрик-заводтын ижинэ јараарына јеттирип салар дэп, ус иштү улуска бэрип, иштэдип турар өрөкө-айыл;

п) өрөкө-айылдын эрэндкэ алып турган аш салар, өлөн эдэр јэри өрөкө-айыл бойынын билэзи-лэ иштэп салар крэлү ойин эжилэгэн јэрдэн артыктажып турган болзо (аш салар кра јэр кижитоозына $1 \frac{1}{2}$ 2 гектар, өлөн эдэр јэр: Кош-Агаш айм. өрөкө-тоозына 25 гектар, Кан-оозынын, Улаганнын, Ондайдын айм. 13-14 гектар, өскө аймдктарда 6-7 гектар) онон башка садуга чыгарар дэп, маала-аш, нэ-лэ јэр-јийлэгин, агаш-јэмин өскүрэргэ эрэндкэ јэр алып турган өрөкө-амыл бу ижинэ јаантайын кижиталдап иштэдип турган болзо (байларга эжилэгэн налогты төлөптэ турга болзо, төлөбөй-дэ турган болзо – түгэй).

Областын Башкару Комитеттин
Председатели АЛАГЫЗОВ.

Областын Башкару Комитеттин
Президиумынын Секретар-Катчызы САРЫ-СЭП.

**Јака-Јурт Сибирдин Башкару Комитеттин
Президиумынын 1929 Јылда апрелдин
8 күн. бүдүрген протоколынан (37-214 №)
көчүрип алган бичик.**

Шүүлтэз киргени: 29. Кулак-байлардын мал-аш ижинэ кижинин ижи-күчи кэрэгиндэ чыгарган закондарды канайда келиштирип турар дэп, Төс-Башкаруу-ла Албаты Комиссарлардын Соведи 29 јылда февралдын 20 күн. тургускан постановлениезинин, онон башка 1925 јылда апрелдин 18 күниндэ удурымга чыгарган эжизи-

нин учурына кирип турар Сибир јэриндэги крестьян улустын мал-аш ижи-кэрэги.

Шүүэтэни јөптөгбни: 1. 29-30 јылда Мал-аштын налогын салар кэрэгиндэ Јака-Јурт Сибирдин Башкару Комитеттин Президиумнын 1929 јылда марттын 27 күн. тургускан постановлениеезиндэ учурга киргэн мал-аш иштү өрөкө-айылдарга Төс Башкару ла Албаты Комиссарлардын Совединин 1929 јылда февралдын 20 күн. чыгарган јакаару-јакылтазы кэлижип турар.

2. Округтардын (областардын) Башкару Комитеттэри бойларынын јэриндэ јаткан албатызынын јаткан јадыжын, мал-аш ижин шүүп, бодоп, кулак-байлардын списка-бичигинэ база үзэри кулак-байларды кожып турарын Башкару Комитеттэрдин бойларынын табына салар.

3. 1925 јылда апрелдин 13 күн удурымга чыгарган эжинин учурына киргэн мал аш иштү өрөкө-айылдарга мал-аш ижи-лэ јадып, бачым ижинэ кижилалдап турар јокту ла орто-күчтү өрөкө айылдардын ончозын киргэн эдип салар.

4. Округтардын (областардын) Башкару Комитетэринэ мундый јакаару бэрэр: а) 1929 јылда февралдын 20 күн. чыгарган јакаару-јакылтанын (декрет) учурына киргэн кулак-байлардын мал-аш ижин учурлап салган списка бичикти бу постановление лэ кожо јуртсоветтэр лэ Райондордын (аймактардын) башкару Комитетэринэ удатпай, бачым таркадып, јарлап салзын, а) 1929 јылда февралдын 20 күн. чыгарган закон-бичигин, 1925 јылда апрелдын 18 күн. удурымга чыгаргдан эжи-бичигин јуртсоветтэр лэ Райондордын (аймактардын) Башкару Комитетэринэ база-да удатпай, таркадып салзын.

5. Мал-аш ижи лэ јаткан крестьяндардын өрөкө-айылдары ижинэ кижилалдап јүргүскэндэ, кижинин ижи күчи кэрэгиндэ чыгарган законнын јакаару-јакылтазын јастырбай, чэк бүдүрип тур-

ганын ајаарып ајыктап турзы дэп, Районндордын (аймактардын) Башкару Комитэттери бойларынаг бир члэн-кижи тудып тургузып салзын дэп, јакаару бэрэр кэрэк.

Јака јурт. Сибирдинг. Башкару Комитеттинг председ. ордына турган ВОРОНИН.

Секретар-катчызы РЕЩИКОВ.

СССР—дын Албаты Комиссарлардын Совети 1929 јылда Июлдин 11-чи куниндэ тургускан постановлениези-лэ јоптогон.

Крестьян улустыг малаш ижинэ кижиги јалдап шитэдэр нэрэгиндэ удурымга чыгарган эжизи.

СССР-дын Албаты Комиссарлардын Советининг постановлениези.

СССР-дын Албаты Комиссарлардын Совети **мундый постановление тургузып јат:**

Бу удурымга јазаган эжини кол кучининг ижи-лэ јаткан јокту-ла орто кучтұ крестьяндардын мал-аш ижиндэ бачымдаары кэрэк болгондо, онын болыжына кижиги (эр кижиги, уй кижиги—түгэй) јалдап иштэткэндэ, кэлиштирип турар.

Ајаару: Кулак-байлардын мал-аш ижинэ кижиги јалдап иштэдэтэнин СССР-дын Башкару кэгин бүдүрэр Тос Комитет-лэ Албаты Комиссарлардын Советининг, кулак-байлардын мал-аш ижинэ кижиги јалдап шитэдэрин эжилэгэн закондордын аайынча 1929-јылда февральдын 20 кун. бүдүргэн постановлениези-лэ аайлап башкарып турар.

2. Мал-аш ишкэ јалчы јалдаганда, јалдап турган кижиги-лэ јалданып турган кижиги (эмэээ јал-

данып турган кижининг адынан профсоюз) договор - бичик (jöp-бичик) эдэр учурлу. Ул-ок тушта жалчы жалдап турган кижининг колына бодожор бичик бэрэр учурлу. (мундый бодожор-бичикти jэри-jуртынынг Союз-Республикта Кижининг иш кучин корыыр кэрэгинэ турган албаты Комиссариаттынг эжилеп жазаган бодожор бичиккэ түнгэй эдэр).

Jылда мал-аш-иштинг кажы бир ойиндэ эки нэдэлээ jэттирбэй бүдүрип салгадый бир аай ишкэ кижининг жалдагажын, договор-бичик этпээ-дэ кэм-жок, jэ ишкэ жалдажар тушта жалчы жалдаган кижининг жалдап алган жалчызынынг колына бодожор-бичикти бэрэр учурлу.

3. Мал-аш ижинэ кижининг жалдажарда жазайтан договор-бичиктинг учурлап айдатаны мундый болор:

а) Жалчы кижининг ээзинэ иштэп бэрэр төс ижи,

б) иштэйтэн ойи (срок),

в) ишти кунинг канча крэзи, кажы ойиндэ иштээр,

г) жалчынынг жалы канча крэзи болор, жалды акча-ла, өскө нэмэ-лэ канайда төлөөр, жалды канча коноктынг бажында алыжып турар,

д) ээзи лэ жалчынынг ортодо мунаг башка база кандый бүткэн jөпти договорго салар ок.

4. Жалданган кижининг бүдүрэр ижини кандый болор дэп, бир jанынан жалчы жалдаган кижининг, база бир jанынан жалданып турган кижининг, эмээ жалдажар кэрэгиндэ онынг ордына турган профсоюз эрмэктэжип jөптөн алар учурлу. Договор-бичиккэ жалчы кижининг ижин бу бичиктэ учурлап, эжилеп салганынанг коомой эдип салар учуры жок. Жалчынынг ижин договор бичиктэ коомой эдип эжилегэни jарабас (закон кучинэ кирбэс). Онынг ордына, бу бичиктинг эжилеп салганын башкарынынг туар. Жалчы кижининг ижин бу бичиктэ учурлап

эжилэп салган иштэнг јакшы эдип турган јөп законду болор.

5. Јалдажар кэрэгиндэ јазаган договор-бичик бүткэн соондо эки нэдэлэ өткүрбэй, оны јурт советкэ тоозын алдыртып бичидип салар кэрэк (регистрация эдэр). Договор-бичиктинг регистрациязын эткэн јуртсовет јалчы јалдаган кижидэнг дә, јалчыдан-да акча төлөдөр учуры јок.

Регистрациязы бүдип калган договор-бичик алдаган јалданган кижининг экүдинг јөпкө киришкэн күиннэнг закон күчинэ киргэн болып турар.

Договор-бичиктинг кажы бир айтканында јалчы кижининг ижин бу бичиктэ эжилэп салган иштэнг коомой эдип турганы бар болзо, эмээзэ политика кэрэгиндэ, эл-јоннынг кэрэгиндэ правазын тутадып турган болзо, јалчы јалдаган кижилэ јалданган јалчызы договордо ондый јастрала жазаганын мундый срокто түзэдип, законго кэлиштирэ жазап салзын дәп, јуртсовет (ээзин, јалчызын) айдар учурлу. Јуртсоветтинг бу јакаару-јакылтазы молјулу күнинэ јэтрэ бүтпээзэ, јуртсовет бу договордынг регистрациязын этпэй, јалчы јалдап алган кижини јаргаа бэрзин дәп, кижининг иш-күчин корыыр кэрэгинэ турган инспекторго тилдэп бичиктэп салар учурлу.

6. Јалчы кижининг бир јылдан артык иштэдэр дәп договор эдэр учуры јок. Ижи кэрэгин јалдажар јөп бүткэн кийиндэ бир јыл-ба онон артык-ба өткүрип алып, баштап бүдүрэр дәп, договор-бичик эдэр учуры база јок.

7. Јажы јэтпэс улусты јалдайтан аайы, олордынг јалдап алган кижининг алдына тургузар правазы јажы јэткэн улус-ла түнгэй болор.

8. 14 јаштан өрө, 18 јаштан төмөн улусты, бойында барлу үй улусты уур ишкэ, кижининг су-кадык болорын үрәп турар ишкэ салар учуры јок. 12 јаштан өрө балдарды јэнгил ишкэ салар

учуры бар, 12 жашка жэтпэгэн балдарды кандый-да ишкэ срагай салбас учурлу.

Уур дэгэн иштэрди, кижининг су-кадык болорынуреп турар иштэрди, оног башка жэнгил дэгэн иштэрди јери-јериндэ бойынынг Союз Республуктынг кижининг иш-күчин корыыр кэрэгинэ турган Албаты Комиссариаттары айдып эжилеп берип турар.

9. Јалга јүргэн кижининг күнинг иштэйтэн эжизи 8 час. Мал-аштынг кажы бир ижин (аш кы-ралап салар, аш кезер, аш согор, өлөнг эдэр, оног-да өскө) бачымдап ишээри кэрэк болзо, ээзи јалчызы ла јөптү эжилү иш-күнди (8 час) узадар учуры бар. Јэ мундый бачым ишти бүдүр-рериндэ узаткан иш-күндэрдинг ончозынынг орто ойин алза, 1 күннининг ижи 10 частанг өтпөс бол-зын.

10. Јалчы јалдап јүргускэн кижиде недэлэ сайын јалчызынча бир күн амыраарына (байрам) берип турар учурлу. Закон эжилеп тургускан байрам күндэрдэ јалчызын ээзи иштэдэр учуры база јок.

Иш иштэбэс эдип эжилегэн күндэрдэ (байрам күндэрдэ), иштэйтэн күндэрдэ иштэн божогон соондо јылчы улус ээзинэнг буудак јок барайын дэгэн јеринэ барып турар, бойынынг чөлөөзин күүни-сагыжы ла өткүрип јадар.

Јвйгыда өлөнгининг, аштынг ижин бачымдап бүдүрип салары кэрэк болгондо, ээзи-јылчызы экилэзи јөптү болып, байрам-да күндэ иш эдери кэм јок. э

Иштинбэс эдип эжилеп салган күндэрдэ јалчы кижининг иштэгэни учуп ээзи јалчызына амыраар күн бэрэр, емэээ ажындыра эрмэктэжип, јөптөжип салган аайынча башка јал төлөөр учурлу (компенсация).

11. Јалга јүрген кижининг јалы канча крэзи болор дэп, јалдап турган кижиде лэ јалданып тур-

ган кижиге јөптөжип, договордо бичип салар, јэ жылчынын жалын, жалдын кичүү лэ бу дэп, госу- дарствонунг эжилэгэн жалынан (минимум) төмөн эдэр учуры јок. Јалды канайда бодоп турар (күн- гэ, айга, жылга салар ба, кандый ишти күниндэ канча крэзи бүдүрип саларын эжилээр-бэ, иштэп бүдүргэн нэмэниг баазын бодоп турар-ба), оны јангыс акча ла төлөөр бэ, акчаа кожып, јөөжодон, аш-курсактан нэмэ бэрэр бэ дэп, ээзи-јалчызы экү јөптөжип алып, договорго бичип салар учур- лу. Јылдын акча ордына кожып бэрэр нэмэниг (јалчынын ичкэн-јигэн курсагы кожо) турар баа- зын јалчынын бастра жалынын кабортозынан јаан эдэр учуры јок. Јалчы ээзининг айыл-тура- зында јатканын јалга бодоор учуры јок.

Јалчы кижининг жалын акчадан башка нэмэ- лэ төлөйтөнин јаандадарын, кичү эдэрип Союз- Республиктардын Албаты-Комиссарлардын Сове- дининг табына салган.

12. Јалчы јүргүскэн кижиге јалчызы ла јөптө- жип салган аайынча (договор-бичиктэ айдылган аайынча) јалды төлөп турар дэгэн күннэнг өт- күрбэй, төлөп турар учурлу, јалчы кижининг јадар јэрин јакшы эдип бэрэр учурлу, јалчы кижининг ичэр-јиир курсагын бойынын билэзининг ичкэн- јигэн курсагынанг коомой этпэс учурлу.

13. Јалчы кижиге иштэп бүдүрэр дэгэн ижин (договор-бичиктэ айдылган аайынча) кыйыш јок чэк бүдүрип турар учурлу, ээзининг малын, иш- тэп тудунган јэпсэлин чэбэрлэп турар учурлу, ээзинэ чыгым эдэринэнг ајыктанып јүр эр учур- лу. Јалга јүргэн кижиге јалдаган кижизинэнг чыгар тушта, ээзининг јөөжозин, иштэнэрдэ, тудунарга бэргэи јэпсэлин ойто ээзинэ табыштырып бэ- рэр учурлу.

14. Јалчы јүргүскэн кижиге бойынынг табы-ла јалчызын, башка бүдүүлү закон аайынча, стра- ховколоп турар.

15. Ссраховколобогон јалчы оорый бэргэжин, страховколобогон јалчы болгон үй кижиде бала тапкажын, ээзи ондый улусты ооруу-јоболынан јазылганча (јэ бир айдаг артык этпэй) иш иштэтпэс, јалын төлөп турар, јадар јэрин, аш-курсагын бэрип турар, мундый оору-јоболду јалчы кижиниң јалга јүрип иштэгэни бир айдаг ашпай турган болзо, иш этпэй турып, јалын, јадар јэрин, аш-курсагын ээзиниң эки-лэ нэдэлэе јэтрэ алып турар.

Стаховколобогон јалчы кижиде бэртинип-кэнэп барза, эмээе өлип калза, јылчы јүргүскэн кижиде кэнэгэн-бэртингэн јалчызына, өлгөн јалчызының билэзинэ, социал-страховкониң эжилэгэн пенсиязынан төмөн этпэй, төлү төлөөр. Мундый төлүүдин кэрэгинде эки јаны јөпкө киришпэй турза, ол кэрэкти јаргы башкарып салар.

16. Јалчы јүргүскэн кижиде јалчызын јүргүзэр дэгэн срогына јеттирбэй де, чыгарар учуры бар. Јалчызын чыгарайын дэгэжин, ээзи эки нэдэлэе озо онызын јалчызына айдып бэрэр учурлу.

Јалчыны чыгарарын эки нэдэлэе озо айтпаза, ээзи чыккан јалчызына эки нэдэлиниң јалын төлөп бэрэр учурлу (выходное пособие). Чыгарган јалчызына эки нэдэлэниң јалы дэп ээзи төлөйтөн акчаның (вых. пос.) крэзин, јалчы кижиниң иш тужында алып турган јалын—акчазын-да, јал учун алып турган јөөжө-нэмэзин де катай бодоп, тургузар. Јалчы кижиде јалдаган кижизиниң чыгайын дэп турган болзо, онызын чыгар дэгэн күниниң бир нэдэлэе озо ээзинэе угузып салар учурлу.

17. Јалчы кижиниң эл-јонның кандый бир кэрэгинэ турып бэрэри ээзиниң ижиниң чөлөозинде болор дэп эжилэп салган. Јэ јалга јүргэн кижиде јонның јуундарына барып, эмээе албаты-јаргызына отырарга чыгарткан бололо, јаргаа

отырып күн өткүрзэ, ол күннинг жалын төлөөр учурлу.

Политика кэрэгинэ турган организациянын, профсоюзтын, кооперативтын, јоннын онон да өскө кандый бир организациянын конференц-јуундарына, өскө-дэ јуундарына јалчынын барып турарын ээзи буудактабас учурлу, јэ бу јуундарга јүрип, өткүргән күннинг жалын ээзи төлөбөс.

Јажы јэтпэс јалчы кижининг школго үүрән-нэргэ барып турарын, бичик билбэзин јок эдэр јэргэ (ликпункт) үүрәнэргэ барып турарын (јайгыда өлөгнинг, аштың ижин бачымдап эдэр ойинэнг башка) ээзи буудактаар учуры јок, јалчызынын үүрәнэринэ өткүргән күндәрдинг жалын төлөп турар учурлу.

Јажы јэтпэс јалчы улусты бичиккэ үүрәнэр кэрэгиндэ ижинэнг божодып турар аайын Союз-Республиктардын закондоры эжилэп турар.

18. Јалчы јүргүскән кижы лэ јалчызынын ортозында иш эдэр кэрэгиндэ јөпкө киришпэй турганы бар болзо, оны башка бүдүүлү закон аайынча улус јөптөштирэр комиссия (конфликт-комиссия) эмээ албаты-јаргызы көрип башкарып салар.

19. Кандый-кандый нэмээ шылтанып, ээзи бойы билинип, јалчызынын јалынанг акча айрып, тутакту эдип бэрэр учуры јок. Јалга јүргән кижы кара санап, ээзининг кандый бир јөөжөзин үрәп салып, јок эдип салып, чыгым эдип ийзэ, јалчы чыгымнын ордын бүдүрзин дэп, конфликт-комиссия, эмээ албаты-јаргы ажра ээзи јалчызынанг нэкәп турар учурлу.

20. Бу эжилэп салган јакаару-јакылта чэк бүдүйип турган-ба, јок-ба, оны кижининг иш-күчин корып турар кэрэгинэ турган инспекция, Аймактын Башкару к/б комитеттәри, јуртсоветтәр ајаарып көрип турар, учурлу.

21. Бу эжилэп салгап јакаару-јақылтаны јалчы јүргүскән кижн тообой, бүдүрбэй турза уголовный јаргаа кирип, буруладар, эмээзэ јаргызы јокко кезэттирэр.

22. Бу эжини канайда бүдүрип башкарып турарын аайлап јарттап бэрэр инструкцияны јазап чыгарарын Союз-Республиктардын табына салган.

23. Бу эжи-бичикти Аймактардын Башк. к/б. Комитеттердэ, јурсоветтердэ көс тийэр илэ јэргэ илип салар учурлу.

СССР-дын Албаты-Комиссарлардын Совединин председатели ордына турар
В. ШМИДТ.

СССР-дын Албаты Комисс. Совединин Саду ла Картуланар нэрэгинин Совединин ижи-нэрэгин башкарып турган Н. ГОРБУНОВ.

1929 јылда июлдин 11-чи күн.

СССР-дын Төс Башкаруу ла Албаты Комиссарлардын Совединин тургускан постановлениези.

Кижинин ижи-күчин корыыр нэрэгинде чыгарган закондорды кулак байлардын мал-аш ижинэ канайда кэлиштирип турар.

а) Садуга јарадар нэмэ таап турар иштү (маала-ажын салар, таңкы өскүрэр, оноң-да өскө түгэй иштү) өрөкө-айылга, иш кэрэгиндэ чыгарган закондорды фабрик-заводторго кэлиштирэр аайынча кэлиштирип, мундый ишту өрөкө айылдардында јалга јүргән улустын (батрактардын — эр кижн, үй кижн — түгэй),

б) 1925 жылда Апрельдин 18-чи күнинде крестьяндардын мал-аш ижинэ болып эдип кижилалдап алар кэргинде Удурымга чыгарган Эжини кэлиштирип, мал-аш ижилэ јаткан крестьяндардын өрөкө-айылдарынында јалга јүргэн улустын,

в) кижинин ижилкүчи кэрэгинде чыгарган закондорды өскөртип, оо кожылта эдип салып, онын аайынча мал-аш ижилэ јаткан кулак-байлардын јалдап алган улустын ончозынын ижилкүчин Совет-Башкару корып турат.

Бу айдылганга кэлиштире эдип, СССР-дын Т ө с Башкару Комитеди лэ Албаты Комиссарлардын Соведи мундый постановление тургусты:

1. Мал-аш ижилэ јаткан кулак-байлардын ижинэ јалчы кижилалдап јүргүзэрин (срогы јаанда, кичү-дэ болзын. јалы кандый-да болзын), кижинин ижилкүчин корып турар кэрэгинде чыгарган закондорды кубылтып, оо кожылта эдип салып, онын аайынча ајаарып, башкарып турар учурлу.

Мал-аш ижилэ јаткан бастра крестьяндардын өрөкө-айылдарынан кулак-байлардын өрөкө-айылдарын Союзка киргэн республиктардын чыгарган закондоры аайынча, СССР—дын Албаты-Комиссарлардын Совединин јакаару-јакылта бичиктэри аайынча ылгап турар учурлу.

Боо коштой, кулак байлардын мал-аш ижинин кирэлтэзи јаан болып, садуга јарадар нэмэ таап турган өрөкө-айлга түнгэй болып турза, бу өрөкө-айылдын кижилалдап јүргүзэринэ иш кэрэгинде чыгарган закондорды (Код. Зак. о труде) бастра ончозын кэлиштирип турар учурлу.

2. јалчы јалдап турган кижилалдаган јалчызы ла, эмэзэ онын адынан ордына турган профсоюзла иш-кэрэгин канайда бүдүрэр дэп учурлап салган договор бичик эдэр учурлу. јалчынын колына бэргэн договор-бичик лэ кожо бойло-

рынын журт-јэринин республиказынын кижинин ижи-күчин корыыр кэрэгин башкараар, Албаты Комиссариаттын јазап чыгарган формагына түнгэй эткэн бодожор-бичик (расчетный лист) бэрэр учурлу.

Мал-аш иштин жылынын кажы бир ойиндэ эки нэдэлээ јэттирбэй бүдүрип салгадый бир аай ишкэ кижини јалдагажын, договор бичикти этпээдэ кэм-јок, јэ бодожор бичикти ээзи јалчыгына бэрэр учурлу.

3. Мал-аш ижинэ кижини јалдажарда јазайтан договор-бичиктин учурына мундый иш-кэрэк кирип турар:

а) Јалчы кижинин ээзинэ иштэп турар төстү иш,

б) Иштэйтэн ойи [срогы),

в) јалчынын јалы канча крэлү болор, јалды акча-ла өскө нэмэ-лэ канайда төлөп турар,

г) ээзи лэ јалчыгынын ортодо үзэри база кандый јөп бүдэр, оны ол договорго салар-ок.

4. Јагыс кижинин бир аай ижинэ көп кижини јалданып, ончозы јагыс договор-бичик этсэ, ээзи јалданган улустарынын колына договор-бичик лэ бодожор-бичик (расчетный лист) бэрэринин ордына бойлорынын республиказынын Кижинин иш-күчин корыыр кэрэгине турган Албаты Комиссариаттын јазап бэргэн формагына түнгэй эткэн бодожор-бичиктэр (расчетная книжка) бэрэр учурлу.

5. Јалдажарда эткэн договор-бичикти јуртсоветкэ бэрип, тоозын алдартып бичидип салар (регистрация эдэр) учурлу.

6. Договор-бичиктин кандый бир айтканында јалчы кижинин ижин мал-аш ижинэ јалданган улустын закон эжилэп салган ижинэн коомой эдип турганы бар болзо, эмээзэ политика кэрэгиндэ, эл-јоннын кэрэгинде правазын тутадып турганы бар болзо, јалчы јалдаган кижини лэ онын

жалчызы догорордо ондый јастра эткэнин мундый срукто түзэди, законго кэлиштирэ жазап салзын дэп, журт совет (ээзин, жалчызын) айдар учурлу.

Журтсоветтин жакултазы сругында бутпэй турза, журтсовет бу договордын регистрациязын этпэй, жалчы жалдап алган кижини жаргаа бэрэр кэрэгиндэ кижинин иш-күчин корыыр кэрэгинэ турган инспекторго тилдэп-бичиктэп салар учурлу. Договордын законнон жастра эткэн јэрин ја рабас эди,п салып, жалчынын ижин закон эжилэгэн аайынча баштандырып иштэди,п турар учурлу,

7. Мал-аш ншти бачым мэгдэп бүдүрип салары (өлөн јууп обоголооры, аш кэзип јуундары) кэрэк болзо, жалчы жүргүскэн кижипрофсоюзтын јобин алып (жалчызы ла база јөптү), жалчызынын эжилү иш-күнин узадары кэм-јок. Јэ иш-күнди эжилэгэнинэн (јагы јеткэн жалчынын күниннн эжизи 8 час. јагы јэтпэс—16-дан өрө, 18-тэг төмөн—жалчынын иш-күниннн эжизи 6 чзс.) 2 частаин артык узадар учуры јок.

Эжилү күн-иштрн кожылтазында иштэгэн жалчы кижиннн жалы эжилү бир күн-иштинн жалынынн үч үлүүнинн бир үлүүнэн төмөн болбос учурлуу.

Јалчы жүргүскэн кижипрофсоюз ла јөпкө киришпэй, турган болзо, эжилү күн-иштэн артык кожылта иш иштээри, ол кожылта иштинн жалын алыжары кижиннн ижи-күчин корыыр кэрэгиндэ чыгарган закон аайынча бүди,п турар учурлу.

8. Јалга жүргэн кижиннн амырайтаны, курсактанатаны иштинн күниндэ канча катап болор, канча крэзи, күниннн кажы ойиндэ болор, оны договор-бичиктэ салар кэрэк, јэ амыраарына, курсактанарына ишти токтодып, иштэбэй турары ончозы бир күниннн туркуныннда 4 частаин ажыра болбос учурлу.

9. Ишти бачым бүдүрүп салары кэрэк болотон тужында [өлөн жууп обоголоор, аш кэээр, клаттаар, согор] нэдэлэ сайын амырайтаи күндөрдэ, байрам күндөрдэ жалга жүргэн кижини иш иштэдэри кэм јок. Јэ мундый иш эдэрин ээзи — жалчызы эрмэктэжип јоптөжип алар кэрэк.

Мундый күндөрдэ иштэгэн учун жалчы кижии бвза бир кандый күндэ иштэбэй, амырап турар, эмээ мундый амыраар күндэ иштин жалы эжилү күн-иштин жалынаг эки катап артык болор учурлу. Муны ээзи-жалчызы ажындыра эрмэктэжип, јоптөжип алар кэрэк.

10. Јалчы кижинин жалын акчадан башка кандый-кандый нэмэ-лэ канча крэзи төлөп турарын договор-бичиктэ, эмээ бодолгон бичиктэрдиг кажызында-да бичип салар учурлу. Акчадан өскө жалга кирижэр нэмэнин (жалга жүргэн кижинин аш-курсагынын турар баазы кожо) баазы бастыра жалдын үч үлүүниг бир үлүүзинэн јаан бөлбөс учурлу.

Јалчы кижинин турада јатканынын, ишкө кийэр эжилү кийим, өдүк кийгэнинин бодолын жалдын төлүүнэ кожор учуры јок.

11. Договор-бичиктэ, эмээ бодолгон-бичиктин кажызанда-да жалчы кижинин јдлын јарт эжилеп салбаган болзо, эмээ жалдажарда, документ-бичик этпэгэн болзо, жалчы жүргүскэн кижии жалчызынын жалын бойынын јери јрттында (аймакта) тунэй иштү кулак-байлардын договорлу, бодолгон-бичиктү жалдап алган жалчы-улустын жалынын орто крэзинэн төмөн эдип төлөөр учуры јок.

12. Јалчы кижинин жалын төлөйтөни ай бажында бирдэн ас тоолу болбос учурлу.

13. Јалчы жүргүскэн кижии жалчызынын жалынаг, бойы билинип, акча (өскө-дэ нэмэ) тудып алып калар учуры јок.

19. Мал аш ижи лэ јаткан кулак-байга иштэп јаткан кижини СССР-тардын башка бүдүүлү чыгарган законы аайынча страхопколоп турар учурлу. (Социальное страхование дэп айдар).

20. Кулак-байга иштэп турган јалчы кижини страхопкойтоны јок болгон јэрдэ јалчы јүргүскэн кижээ кыйыш јок бүдүрзин дэп, эжилэп салганы мундый:

а) Јалга јургэн кижн оорый бэрип, кэнэп, бэртинип барып, иштээр аргазы јок болзо, иштэбэйдэ турза, бүдүн јарым айга јэтрэ анын иштээр тужында алып турган јалына түнгэй јалды (акча-ла болзын, өскө дэ нэмэ-лэ болзын) оны јалга јүргүскэн кижн төлөп турар учурлу.

б) Јалга јургэн үй кижн „бойында барлу“ болзо, бала тууларынап озо 4 нэдэлэ, бала туулган соондо 4 нэдэлэ јургэн ээзининг ижин иштебэс учурлу, јэ иштэбээ дэ, ээзи јалын (акчазын-да, өскө-дэ нэмэзин кожо) төлөп турар учурлу.

в) Јалга јургэн кижн ээзининг ижин иштэп турып, јэткэр бололо, кэнэп барза, эмээ ондый јэткэрдэнг өлип барза, кэнэгэн кижининг бойына өлгөн кижининг билэзинэ социал-страховконунг ондый ок улуска төлэйтэн пенсия-акчазынаг ас этпэй, ээзи (кэнэгэн, өлгөн јалчыны јүргүскэн кижн) акча төлөөр учурлу. Мундый кэрэктэнг улам јөпкө киришпэй турза, оны јаргы башкарып салар.

21. Јалга јургэн кижн Кызыл чэрудинг службазына барза, эмээ чэрү кэрэгининг үүрэдүүнэ јуудырза, чэрү службазына барган улус-ла чэрү-кэрэгнэнг айрылгалак (военнообязанный) улуска, олардын билэлэринэ-дэ јэнчилтэ бэрэр, кэрэгиндэ чыгырган закон аайынча, ээзи јалчызына болыш-акча (пособие) төлөп бэрэр эмээ иштэген јэри, јалы кожо ол јалчыга турып јадар учурлу (кызыл чэрү кэрэгине барган јалчы законнынг

эжилэгэн өйинэ јэтрэ ээзинэн јалын (иштэбээдэ) алып турар.

22. Бачым бүдүрэр кэрэктү ишкэ (өлөнг эдэр, аш кэзип согор, онон-да өскө) кижн јалдапалар кэрэгиндэ, өскө-дэ кандый ишкэ. сдужбаа өйлү-өйынэ јалду кижн јүргүзэр кэрэгиндэ эжилеп чыгарган закондорды мал-аш иштү кулак-байларга кэлиштирип турар учуры јок.

23. Улус јалдап јүргүзэр кэрэгиндэ, јалдап јүргүскэн улусты страхопколоп турар кэрэгиндэ чыгарган закондордын јакаару-јакылтазын кыйыш јок, јастра бүдүрбэзан дэп, онын ајааруун аймактардын (райондордын) Башкару к/б комитеттэргэ, јуртсоветтэргэ кижинин ижи-күчин корыыр кэрэгинэ турган инспекцияга салган.

24. Улус јалдап јэргүзэр, јалга јүргэн улус страхопколоп турар кэрэгиндэ чыгарган закондордын јакаару-јлкылтазын јалчы јүргүскэн кижн тообой, бүдүрбэй турза, јаргы ажра, эмээзэ јаргызы јокко-даебуруладар.

25. Бу постановлениенин јакаару-јакылтазын бүдүрэр аайын учурлап, јарттап, Союзка киргэн республиктардын башкаруулары инструкция-бичик чыгарар учурлу эдип салган.

26. Бу постановлеиени, кижинин ижи-күчи кэрэгиндэ чыгарган законды аймактардын (райондордын) Башкару к/б Комитеттэрдэ, јуртсоветтэрдэ илэ јэргэ илип салар учурлү.

СССР-дын Төс Башкару Комитеттин
Председатели М. КАЛИНИН.

Албаты Комиссарлардын Совединиин
Председатели ордына турган
В. ШМИДТ.

Тос. Бишкару Комитетин катчызы ордына турган
А. ТОЛОКОНЦЕВ.

**Мал-аш ижин эткэн улустың, төлөзін дэп,
Јаргылап бэргэн Јалын удатпай төлөдөр
нэрэгіндэ Бастра Союзтың башкару кэр.
бүд. Төс Комитеттин 1929 Јылда Май ай
дың 27 күн. тургускан**

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е З И.

Бастра Россияның Башкару к-б Төс Коми-
тет лэ РСФСР-тың Албаты Комиссарлардың Со-
веди **Мундый постановление тургусты.**

1. Јуртсоветтәрдин кэрэгіндэ 1924 јылда
октябрдың 16 күн. чыгырган эжиниң 11-чи статья-
зына мундый кожылта эдип салар:

„в) алдынан јаткан крестьян улустың мал-
аш ижин јалданып иштэп турган улустың, мал
кабырарга јонның јалдап алган улустың, төлө-
зин дэп, јаргылап салган јалын јаргының испол-
нители бар-ла правазын башкарынып, төлөдип
бэрип турар учурлу“.

2. Кулак-байдың ижин иштэгэн кижиниң,
ээзи төлөзін дэп, јаргылап салган јалын, јонның
мал күдүчизиниң төлөзін дэп, јаргылап салган
јалдың кулак-байга түжэр үлүүн кулак-бай јал-
ды бойы төлөгөн, эмээзэ нэкәдип төлөткөн күни-
нэ јэтрэ күндәрдин јалын (иш иштэлбэгән-дә
болзо) төлөп бэрэр учурлу.

3. Мал-аш ижин иштэгэн кижиниң јалын,
јонның мал-күдүчизиниң јалын јаман сагыжы ла
мойноп төлөбөй турганын јаргы јарттап алза,
мойноп јал төлөбөй турган кижі јалын нэкәдип
төлөоринэн башка, кижиниң күчин јискә сала-
рын башкарып турган закондордың, кижиниң
иш-күчин корып турар закондордың иштэгән

улусты страховколоор кэрэгиндэ чыгарган закондордын јакаару-јакултазын тообой турган учун жаргыладып буруладар.

Бастра Россиянын Башкару к-б Коми теттин Председатели М. КАЛИНИН.

РСФСР-тын Албаты Комиссарлардын Советинин Председ. орд. турган А. СМЕРНОВ.

Бастра Россиянын башк к. б. Комитет тин Катчызы А. КИСЕЛЕВ.

Москва, Кремль, 1929, зыл. Май айдын 27 кун.

Кижининг иш-кучин корып турар кэрегиндэ чыгарган закондорды кулак байлардын кандый мал-аш ижинэ кэлиштирип турарын јарттап айдып бэрэр кэрегиндэ СССР-ДЫНГ АЛБАТЫ—КОМИССАРЛАРДЫНГ СОВЕДИНИНГ ТУРГУСКАН

ПОСТАНОВЛЕНИЕЗИ.

СССР-дын Башкару кэрэгин бүдүрэр Төс Комитет лэ Албаты Комиссарлардын Советининг 1929 јылда февралдын 20 кун. чыгарган постановлениезининг 1-кы ст. айтканы ла кижининг иш-кучин корыыр кэрэгиндэ бүдүргэн закондорды кулак-байлардын малаш-аш ижинэ канайда кэлиштирип турар кэрэгиндэ Албаты Комиссарлардын Совети **мундый постановление тургусты:**

1. СССР-дын Башкару к/б. Төс Комитеди лэ Албаты Комиссарлардын Советининг 1929 јылда февралдын 20 кун. тургускан постановлениези лэ кожыктап, кубултып салган кижининг иш-кучин корыыр закондорды кулак-байлардын кандый мал-аш ижинэ кэлиштирип турар деп, јарттап эжилэп турар тушта Союз Республикалардын Албаты Комиссарлардын Советтери лэ Јака-јурт

тардын (областардын) башкару к/б Комитеттэри башкарынын дэп, крестьян улустын мал-аш ижинин кэзигин кулак-байлардын мал-аш ижи дэп турар учур-тэмдэктэр эжилэп салган. Крестьян улустын мал аш ижиндэ мунаг ары адалган эжитэмдэктэрдиг бирүүзи-дэ бар болзо, ондый эжи тэмдэктү мал-аш иштү кижини кулак-бай дэп айдар.

Мал-аш ишти кулак-байдын мал-аш ижи дэп эдэр эжи-тэмдэктэр мундый:

а) мал-аш ижинэ, узанып нэмэ эдип чыгарып турар ижинэ жаантайын жалчы жалдап иштэдип турган өрөкө айыл (кижи жалдап иштэдип турары улус жалдап иштэдэр кэрэгиндэ чыгарган закон аайынча Советтэр солып тудар үн жок эдэр крэлү болзо),

б) бойында тээрмэндү, кэндирдин-бэ, өскө-дэ блоннинг үрэнинэг май согор заводту, көчө согор, тараан актаар заводту, кэндир тараар, түк согор машыналу, картонтон кулур эдэр, картон, өскө-дэ маала-аш, агаш-ийлэгин кургадар заводту, кирэлтэлү өскө-дэ иш кэрэк эдэр заводту машыналу өрөкө-айыл бололо, ол ижинэ оттын, суудын, элэктричествонын күчин салып турган болзо, онон башка мал-аш ижиндэ эки бэ, онон көп-бэ ташту суудын, эмээ сал кыннын тээрмэни бар болзо,

в) башка-башка жаан иш эдэр машиналу өрөкө-айыл бололо, ол машинанын ижинэ суудын, оттын, элэктричествонын күчин салып турган болзо,

г) бойынын жаткан айыл-туразынан башка, кижидарына, завод тургузарына, кирэлтэлү өскө кандый иш эдэринэ жараар жазалду построй колорды*) жаантайын, эмээ жылдын кандый бир өйинэ жалга бэрип турган өрөкө айыл,

*) Айыл, тура, алмар, оо түнгэй өскө-дэ нэмэнин ончозын жаба „постройка“ дэп айдар.

д)өрөкө-айылдын кажы бир кижизи саду эдип турган болзо, улуска төлүгэ акча бэрип, барыштап турган болзо, эки кижинин (организациянын) ортозында саду кэрэгин кэлиштирип, эптэп, нэлэ болып кирэлтэ алып турган болзо, кудай жагы дэп, улус баштап турган (абыс, кам, жарлык) болзо.

Бу эжи-тэмдэктэрди, журт-улустын жадыжынан көрө, Союз-Республиктардын Албаты Комиссарлардын Советтери, јака-журттардын (областардын) Башкаруу кэр. бұд Комитеттери өскөртип, кубултып турар учуры бар.

2. Мал-аштын налогын салар налогтын болдо лгозында өрөкө-айылдын кирэлтэзи билэ зайын 300 салковойго једип турган бололо, кирэлтэнин бастыразы 1500 салковойдон төмөн эмэс болзо, онон башка алдында (1-кы статьяда) айдылган эжи тэмдэктэрдин бир бирүүзи бар болзо, андый өрөкө-айыл кижинин иш-күчин корыыр кэрэгиндэ чыгарган Закондордын јакаару-јакылтазы кирип турар.

Союз-Республиктардын Албаты Комиссарлардын Советтери, Јака-Јурттардын (областардын) Башкаруу к/б Комитеттери јериндэ Јурт-улузынын жадыжынан көрө мунын алдында айдылган кирэлтэнин крэзин јаандадып—кичүүртип, кубултар учуры бар.

СССР-дын Албаты Комиссарлардын Советинин Председ. ордына тур. **В. Шмидт.**

СССР-дын Алб. Комисс. Сов. Саду-ла Коруланар кэрэгинин Советинин ижи кэрэгинин башкаруучызы

Горбунов.

Јоннын мал кудучизин(онын болышчызын) онын ижин ежилээр кэрэгиндэ РСФСР-тын Кижинин Иш-кучин корып турар кэрэгин башкарар Албаты Комисариаттын 1929 Јылда октябрдын 26 кун тургускан 252 1324 № ПОСТАНОВЛЕНИЕСИ.

Крестьян улустын мал-аш ижинэ болыш эдип, кижі јалдап иштэдэр кэрэгиндэ удурымга јазаган эжизинэ, онын кэрэгин канайда будурэр дэп учурлап турар инструкциязына үзэри јоннын мал-кудучизи лэ онын болышчызын јалдап алар кэрэгиндэ, онын ижин эжилэп салар кэрэгиндэ, РСФСР-тын кижинин иш-кучин корып турар кэрэгин башкарар Албаты Комисариады **мундый эжи јазап тургусты:**

1. Бу тургускан эжи јэр-јонго, онын болуктэринэ, малду кээк улуска мал кудип кабырарга јалданган малдын кудучизи лэ онын болышчызына кэлижип турар.

Мал кудучи лэ онын болышчызынын ижикерэгинин кэзиги бу постановлениенин учурына кирбэгэн болзо, постановленин учурына кирбэй калган иш-кэрэк будурэриндэ РСФСР-тын Албаты Комиссарлардын Соведи јоптөп салган Крестьян улустын мал-аш ижинэ, болыш болзын дэп, кижі јалдап иштэдэр кэрэгиндэ удурымга чыгарган эжи-лэ оо үзэри јазаган инструкцияны башкарынып турар.

2. Малдын кудучизи лэ онын болышчызын јалдажарда, эдэр иш кандый болор, јалы кандый болор, јалдажар эрмэккэ кирэр өскө-дэ кэрэкти

бир јанынан күдүчи лэ-онын болышчызы [эмэээ омордыг адынан мал-аш-агаш ижинэ турган улустыг профсоюзы], экинчи јанынан јалдап турган улус [јэр-јоны, онын болүги-бэ, малду кэээк улус] эрмэктэжип јөптөжип салар учурлу.

Малдын күдүчилэрин јалдажып турган улус јалдап турган улустары-ла эмэээ омордыг адынан эрмэктэжип, јөптөжип турган профсоюз-ла договор-бичик эдэр учурлу.

Күдүчилэр јалдажар кэрэгиндэ јазаган договор-бичиктин эжизи-лэ јалданып турган күдүчилэрдин ижин крестьян улустыг мал аш ижинэ, болыш болзын дэп, кижип јалдап иштэдэр кэрэгиндэ СССР-дын Албаты Комиссарлардын Советинин јөптөп салган удурумга чыгарган эжизинин, ол эжинин РСФСР-тын Албаты Комиссарлардын Совети јөптөп салган инструкциянын, бу постановлениенин эжилэп салган ижинэн коомой эдэр учуры јок.

Мал-күдүчилэрдин ижин удурумга чыгарган эжинин, онын инструкциязынын, бу постановлениенин эжилэп салган иштэн јарандырып, јакшы эдип турар договор-бичик законду болор.

3. Мал кабырары бир јыл өткөн соондо болор дэп, јалдашкан срок бир јылдан артык болор дэп, күдүчилэр јалдажар кэрэгиндэ договор-бичик эдэр учуры јок.

Кэлэр иш-јылдын јайында мал кабырарга күдүчилэрди алдындагы күс ойиндэ ажындыра јалдагажын, јалдажар кэрэгиндэ јөп-эрмэкти јалдап турган улустыг јуунында протоколдоп салар, бу протоколды јуртсовет јөптөп салар учурлу.

Јалданган күдүчилэр-дэ, оморды јалдаган улус-та [јэр-јоны, онын болүги, малду кэээк

улус] мал күдүүрин ажындыра эрмэктэжип јөптөшкөн аайынча соондо мал күдүүн токтодор дэээ, күдүчилэр— оморды јалдаган улусты, күдүчи јалдаган улус— јалдап алган күдүчилэрин малды јэргэ чыгарып кабырар ойнэнг 2 ай озо айдып салар учурлу. Малын кабыртар болгон улус ажындыра эрмэктэжип јөптөшкөн аайынча јалдап алган күдүчилэринэ малын кабыртпас бололо, онызын ол күдүчилэринэ айтпай салза, договор-бичиктэ эжилэгэн аайы-ла күдүчилэринэ төлү төлөөр учурлу.

4. Мал кабыртар болгон улус ажындыра эрмэктэжип јөптөшкөн аайынча јалдап алган күдүчилэринэ малын кабыртпас бололо, онызын күдүчи болор улуска 2 ай озо айтпай салган учун төлөөр төлүүн ажындыра эрмэктэжип јөптөп алып, договор-бичиккэ салар учуры бар.

5. Јэр-јоны, онын бөлүктэри, малду кэээк улус малын кабыртар кэрэгиндэ күдүчи болор дэп јалданып турган улус-ла эрмэктэшсин, јөптөшсин дэп, јалдап алган күдүчилэри-лэ договор-бичик этсин дэп, бойлорынын ортозынанг башка уполномоченный кижип тудып салар, бу уполномоченный кижизинэ оны туткан јууннын протоколын бэрип салар учурлу. Уполномоченный кижип тударына јууннын тургускан протоколды јурт советкэ јөптөдип салар кэрэк.

Бу уполномоченный улустын бүдүрэр кэрэктэри мундый : а) оны туткан улустын адынаг малдын күдүчилэрин јалдажып турар, күдүчини јалдап алган соондо омор-ла догдвор бичик эдэр, б) күдүчи јалдап алган улустын күдүчилэринэ бэрэр-јэттирэр дэгэн нэ-лэ нэмэзи тутабай бу дип турзын дэп кичээп јадар.

1-ны ајаару. Мал кабыртар улустын уполномоченный кижизин туткан жуун-нын протоколын жөтөп, пэчэт, кол салган учун журтсовет јал алар учуры јок.
2-чи ајаару: Күдүчилэрдин-бэ, күдүү гэ турган малдын ээлэри-бэ мал күдү үр кэрэгиндэ комыдажары бар болзо, оны уполномоченный кижээ айдып, ко мыдажар.

6. Малдын күдүчизинэ болышчы јалдап алары кэрек болгожын, оны јалдап аларын күдүчилэ эрмэктү, јөптү эдэр. Күдүчидэн јөп јок болышчы-күдүчи јалдап алза, күдүчи болышчы-күдүчинин тугакту—тыртыкту иш эткэи учун каруна турбас учуры бар.

7. Договор-бичиктэ эжилэйтэни мундый:

а] кабыруга турар мал ончозы јаңыс аай мал болор-ба, башка-башка мал болор-ба, онын јоон малы [јылкы, уй] канча болор, оок мал (кой бозу, оноң-да башка) канча болор,

б] Мал кабырар срок канча крэзи болор, малдын күдүүн баштайтан, оны токтодотон айыкүнин салар,

в] малды түндэ кабырар срогы качан башталар, качан токтоор,

г] маыды јэргэ чыгарар алдында күнүн кайда жууп турар, малды јэрдэн кандый јэргэ экэлип, токтодып турар,

д] малды ары-бэри кандый јэр-лэ айдап турар,

е] күдүчилэрдин јалы канча крэзи болор, оны акча-ла төлөөр-бэ, акча ордына өскө нэмэ кожып турар-ба, јал төлөп турар срокторы кандый,

ж) амырайтан күндэрди эжилэп салар, закон-ла тургускан байрам күндэрдэ, амыраар эдип салган күндэрдэ иш эдэри кандый айлу болор,

з) үзэри база кандый jөп-эрмэк бар болзо, оны салар.

8. Күдүчининг жалы-ла болышчы-күдүчининг жалын биргэ кошпой, договор-бичиктэ эки башка тургузар. Олордын жалын Государствонунг бу jэрдэ жалдын эн кичүү дэп, эжилэгэни жалдан төмөн эдэр учуры jок.

9. Күдүчилэрдинг жалын төлөп турар срок-торын эжилээр кэрэгиндэ эки jаны эрмэктэжип jөптөжип алар учурлу. Иш божоор тушта күдүчилэрдинг жалын, договордо эжилэгэн сроктон өткүрбэй, үзэ төлөп салар учурлу.

10. Jэр-jоннынг, jэр-jоннынг бөлүк улустын малду кээк улустын малын кабырып турган күдүчилэрдинг жалын уполномоченный төлөп турар. Jалды төлөп турар эжилү ойинэнг өткүрбэй, төлөп бэрэр кэрэгиндэ, уполномоченный жал төлөөринэ кэрэктү акчаны мал кабырткан улустан ажындыра juуп бэлэттэп турар кэрэк.

11. Күдүчилэр-лэ жал алышканын ончозын договор-бичиккэ бичип салып турар учурлу.

12. Күдүчилэр жалдап алган улус (jэр-jоны, jэр-jоннынг бөлүги, малду кээк улус) күдүчилэринэ ишкэ кийэр кийим, өдүк бэрэр, ол кийим-өдүктинг jазалын-бүдүүн иш кэрэгинэ турган Албаты Комиссариаттынг эжилэгэнинэ кэлиштрэ, эрмэктэжип-jөптөжип алын, договорго-бичип салар.

А J A A P У: Күдүчилэрдин ишкэ кий-
эв дэп алган кийим өдүктинг турар баазын
күдүчилэрдин жалына салбас, төлөтпөс, мал
кабырып божогон соондо ол кийимди, өдүк-
ти күдүчилэр бөйлорына алып калар.

13. Јалдап алган күдүчилэрдин бөйлорында
тура-айылы јок болзо, эмээ туура јөрдөнг кәл-
гән күдүчи болзо, ологго јалдаган улус јадар
јәр бәрәр. Јадар јәр бәргән учун күдәчи улустан
јал алар учуры јок.

14. Күдүчи улустын јадар јәрин канайда бә-
рәр дэп, јалдаган улус ла јалданган күдүчиләр
әрмәктәжип јөптөжип алар. Күдүчиләр мал ка-
бырткан улустын айылдарына көчкиндәп азрана-
тан јаңы бар. Јә јәри-јурттын гүбәрининг Башка-
ру к-б. Комитеттинг постановлениези-лә мал ка-
бырткан күдүчиләрин айылдан-айылга көчкиндәт-
пәй, јнғыс јәргә јаттыргыссын, јаткан јәринә
аш-курсагын јәттирип бәрип турзын дэп әдип,
әжиләп салган јәрдә, оног башка јурт ортозын-
да кәзим, југуш оору бар јәрдә күдүчиләрди
айылдан айылга бастырып, азрап турар учуры
јок.

15. Мал кабырткан улус бөйлорынын күдү-
чиләринә нәдәлә зайын амыраар бир күн бәрип
турар, оног башка закон-ла әжиләп салган бай-
рам күндәрдә ижин әттирбәй, бош салар учурлу.
Күдүчиләргә нәдәлә зайын амыраар күн бәрәри,
закон-ла әжиләп салган байрам күндәрдә иш
иштәтпәй, бош салары әптәшпәй, кәлишпәй тур-
за, иштәбәс әдип, әжиләп салган күндәрдинг иш-
јалын кожылталу әдип төлөөр. Јалдын мундый
кожылтазынын крәзин эки јаны јөптөп, әжиләп
салып, оны эмээ амырайтан, байрамдайтан күн-

ди иштэгэн зайын бодоп салып турар, эмээ ондй кожылта јалды мал кабырар јылдын баст-ра јалына кожып салар. Мундый эрмэк-јопти јал-дажар тушта договорго бичип салар кэрэк.

16. Күдүчилэр јалдап алган улус бойлоры билинип, күдүчидэринин јалынанг акча айрып, алып калар учуры јок. Күдүчилэр малды коомой кабырганынанг улам малдын ээлэрининг кыралап салган аштарын бастырып ийзэ, эмээ кабырган малында олүм чыкса, онын чыгымынынг нэкэл-тэзин јаргы башкарар учурлу. Мундый кэрэкти јаргаа бэрбэй, эки јаны эрмэктэжип алып, Јөп-төштирэр Комиссиянынг (Примир. ком.) шүүлтэ јобинэ бэрэр учуры бар. Мал кабырар јылдын туркунында күдүчилэрдэнг чыгым учун (күдүчи-лэр ондй чыгымдарды кара сагыжы-ла эткэн эмэс болзо) нэкэп алар акча күдүчилэрдинг бас-тра јалынынг үч үлүүнинг бир улүүнэнг јаан бол-бос учурлу. (Удурымга јазаган эжининг инспек-циянынг 16 чы ст.)

17. Малдын сыбырышкынынанг, сайгактап мангашканынанг улам кыралап салган аш үрэл-зэ, мал бэртинип олзө, күдэчилэр онынг чыгы-мынынг карууна турбас учурлу.

18. Күдүчилэр күдип турган малын корып, чэбэрлэп турар учурлу. Кабырууда турган мал јылыйып барза, бэртинип барза, оорый бэрзэ, малдын ондй болгонын билгэн-лэ тарыйында күдүчилэр уполномоченный кижээ, эмээ јылый-ган, бэртипгэн, оорыган малдын ээзинэ айдар учурлу. Малда југуш кэзим оору бар болгоны билдирзэ, оны малдын ооруун көрип, эмдэп ту-рар јэргэ (ветнадзор), эмээ јуртсоветкэ угузар. Кабыруда турган малдын төрөйтөнин күдүчилэр

ажаарып турар, малы төрөди дэп, малдын ээзинэ айдар учурлу. Мал төрөп турала, кандый кандый болып үрэлип, олип барза, күдүчилэр онын карууна турбас.

19. Кабыруга турган малга сүзэгэн, калжу мал кошкондо, ол малдын ондый болгонын ээзи күдүчилэргэ айдар кэрэк, малдын ол жаман кылыгын таштадар эбин жазап бэрип турар кэрэк.

20. Күдүчилэрди жалдап алган улустын малынаг башка улустын малын, уполномоченный кижинин жөби жок, кабырып турган малына, күдүчилэр алдынаг билинип, кожор учуры жок.

21. Малдын күдүчизин чыгарар учуры бар болзо, малдын ээлэри (жэр-жоны, жэр-жоннын бөлүги, малду кээк улус) кэдүчизин, малды кабырып токтоор срогына жэттирбэй-дэ, чыгарып салар учуры бар. Жэ күдүчини чыгарар күнинэн 2 нэдэлэ озо тилдэп айдып салар учурлу. Күдүчини, чыгарар дэп, эки нэдэлэ ажындыра айтпай, чыгарып салза, иштэгэн учун алар жалына үзэри, эки нэдэлэнин жалынаг төмөн этпэй, договорбичиктэ эжилэп салган аайынча малдын ээлэри күдүчизинэ төлү төлбөр учурлу. Күдүчи мал кабырар ижин срогына жэттирбэй токтодор дэгэжин, чыгар күнинэн бир нэдэлэ озо ажындра уполномоченный кижээ тилдэп, айдып салар учурлу.

22. Малдын ээлэри жалдап алган күдэчилэрин СССР-дын кижинин иш-күчин корыыр Албаты Комиссариатта турган Социал-стаховконун Союз-Совединин жэжилтэлү эдип эжилэп салган аайынча страховколоор учурлу.

Күдүчи оорый бэрип, иштэбээ-дэ, оны бир айдын туркунында күдүчизинэн чыгарар учуры жок.

Күдүчилэр жалдап алган улус, күдүчилери жаан оорый бэрзэ, оморды больницага, оору улус көрөп эмдэп турар өскө-дэ јэргэ јэттирип салар учурлу.

Күдүчилэрдин јадар айыл-тураны аш-кур-сакты кабыруга турган малдын ээлери, дого-вордо эжилэгэн аайынча, бэрип турган болзо, иштэбэй, оорып јаткан күдүчини ол айыл-тура-дан, бир айга јэтрэ-дэ болзын, чыгарар учуры јок, аш-курсагып јэттирип турар.

23. Күдүчилэр профсоюзтын члендэри бол-гон учун, эл-јоннын ижи-кэрэгинэ кирижип, кан-дый бир кэрэк бүдүрип турган учун күдүчизи-нэн чыгартар учуры јок. Күдүчилэр эл-јоннын ижин договордо, иштээр эдип; эжилэп салган өйинэн башка чөлөө өйиндэ бүдүрип турар. Јэ советтер солып тудар кэрэгиндэ эткэн јуундарга, бастра јоннын јуундарына күдүчилэр иштээр өйиндэ-дэ барып турар учуры бар.

24. Договор-бичиктэ эжилэгэн кэрэк бүтпэй турганынан улам эмээ договор-бичиктэ салган эжинин кажы бирүүзин јастыра бодоп турганы-нан улам, эмээ күдүчилэрди күдүчизинэн чы-гарганынан улам күдүчи јалдаган улус ла күдүчи-лэрдин ортозында јөпкө киришпэй турган блааш-ту кэрэк бар болзо, РСФСР-тын Албаты Комис-сарлардын Соведи јөптөп салган Удурымга чы-гарган Эжинин 18 ст., ол Эжини јарттап учурлап турган Инспекциянын 26, 27 ст. аайынча Јөпчил-Комиссиялар (примир. к.), эмээ албаты јаргызы башкарып салар учурлу.

25. Күдүчилэр јалдап алган улус (јэр-јон, эр-јоннын бөлүги, малду кээк улус) бу эжи-нин, јакаару-јакылтазын, РСФСР-тын Албаты-Комиссарлардын Соведи 1925 јылда июлдин 24-чи күн. крестьян улус-тын мал-аш ижинэ бо-

лыш эдип киж и жалдап иштэдэтэн кэрэгиндэ
удурымга чыгарган эжиниң јакаару-јакултазын,
онон башка бу удурымга чыгарган эжини јарт-
тап, учурлап турар инструкциянын јакаару јакул-
таны тообой турза, јакаару-јакултадан јастыра
кылынып турза, күдүчилеринэ, договор-бичиктэ
айдылган аайынча бэрэр, эдэр дэгэнни бүдүрбэ-
зэ, РСФСР-тын Уголовный Законнын (кодекстын)
132 статьязы-ла јаргаа кирэр.

РСФСР кижиниң иш-күчин корыыр
кэрэгин башкарар Албаты Комиссардын
ордына турган РОМАНОВ.

1926 ј. октябрдын 26 күн.

И 3037

	Ойрот.
	2-452

Бичикти будурэри-лэ базарына
„Кызыл Ойрот“ бирикэни.

Тираж 200.

Оолит 207.